

A külföldi hitelezők javaslataikban a közszolgáltatások tarifáinak emelését követelték a fővárostól

Augusztus 4-én inzul Ostendébe a főváros 14 tagú bizottsága A demokratikus blokkot Bedő Mór és Peidl Gyula képviselik Szabó Imre tisztifőügyész a tárgyalások kilitásairól nyilatkozik „A Polgár”-nak

Tíz nap múlva kritikus dátum elé ér a főváros. Augusztus 8-án kezdődik Ostendében az a nagy-jelenőségű és messzire kiható fontosságú tárgyalás, amely a külföldi kölcsönök végleges rendezését előzoja. A főváros vezetése már hetek óta lazán előkészületeket végez, a küszöbön áll tárgyalások adatainak egybgyűjtése érdekében. A kölcsönügyi bizottság ezen a héten nap-nap után, hosszas és bizalmas tárgyalásokat folytat, amelyek a leg-gondosabban s a legbehatóbban tárgyalják meg az ostendei tanácskozási anyagát. A rendkívüli jelen-ségi bizottsági megbeszéléseken a kölcsönügyi bizottság majdnem minden tagja állandóan meg-jelenik s mindannyian résztvesznek a hosszas és zajos vitákban.

Hétfőn délután a főváros pénzügyi ügyosztályá-nak vezetőjébe külön tanácskozást folytatott a kölcsönügyben s ezen a tanácskozáson már nagy vonásokban lefektették azoknak az előterjesztések-nek az alapját, amelyeket a főváros képviselői a külföldi hitelezők elé fognak nyújtani. Részleteket természetesen erre vonatkozóan nem lehet megmondani, mert úgy a főváros vezetése, mint a kölcsönügyi bizottság tagjai a legszigorúbb titoktartással kezeli ezt a súlyos kérdést. Csupán annyit árulnak el a főváros képviselői, hogy az előterjesztésben Budap-est elmező teljesítőképességének legvégső határáig és felajánlja a hitelezőknek az adósságok rendezé-sére mindazokat az anyagi javakat, amelyeket erre a célra a legnagyobb megerőltetéssel elő tud terem-tetni. Ezzel szemben a főváros is reméli, hogy a hitelezők részéről is a legnagyobb fokú méltánylása-ru fog találni s a kölcsönös méltányosság alapján siker-üljön fog a kölcsönügyi rendezést mindkét fél meg-előzésére perfektuálni.

A „Polgár” tudósítója Szabó Imre dr. tisztifő-ügyesztől a küszöbön álló kölcsöntárgyalások ügyé-ben a következő felvilágosítást nyerte:

— A városi házban most folyik az ostendei tárgyalások anyagának lazán, de alapos elő-készítése. Ezen a héten mindennap délelőtt és

délután tartott a főváros kölcsönügyi bizott-sága bizalmas üléseket, amelyekben a legbeha-tóbban megvittuk a főváros álláspontját s a hitelezők elé terjesztendő javaslatokat. Mi mindenesetre bízunk abban, hogy sikerüljön fog hitelezőkkel a viszonyoknak megfellelő, méltányos megegyezést kötnünk. Nehéz munka vár az Ostendébe induló bizottságra, mert a hitelezők tévhitben vannak Budapest anyagi helyzetére vonatkozóan, téves információk alapján azt gondolják rólunk, hogy bőséges anyagi eszközök, óriási pénzforrások állanak rendelkezésünkre. Nem ismerik a főváros pol-gárságának súlyos terheit, mert ha ismernék, ha a polgárság helyzetéről hiteles információk lennének birtokukban, bizonyára nem követel-tek volna a nemrég ideérkezett javaslataikban azt, hogy a főváros emelje a közüzemek szol-gáltatásainak tarifáit. A kiküldendő bizott-ságra az a nehéz feladat hárul előszörban, hogy a hitelezőket Budapest és Budapest pol-gárainak pénzügyi helyzetéről, anyagi viszonyairól és súlyos helyzetéről, az igazságunk megfelelően felvilágosítsa. Ha sikerül meg-nyitni hitelezőinket, akkor nem kell aggoda-lommal nézni a tárgyalások kimenetelére.

A főváros küldöttsége, amely 14 tagból fog állani, az eddigiek szerint augusztus 4-én, kedden utazik Ostendébe. A városi Sipőcz Jenő polgár-mester, Csujor József pénzügyi tanácsnok, Szabó Imre dr. tisztifőügyész, Sebő Béla adóhivatali igazgató és Niederkirchner Antal számtanácsos képviselik Kinevezett szakértőként utaznak a bizott-sággal Borezy István, Telesky János nyugalmazott miniszterek, Schöber Béla és Enery Károly bank-vezérigazgatók. Az eddigi megállapodások szerint a közgyűlési pártok a kölcsönügyi bizottság tagjai közül a következőket küldik ki az ostendei tárgya-lásokra: Demokratikus blokk: Bedő Mór és Peidl Gyula, szabadelvű párt: Glücksthal Samu, Ripka-párt: Breky Károly, Wolf-párt: Joannits Pal.

Sipőcz Jenő a tisztviselőkre hárfította Wolffék intézkedéseit

ő fogalmazta azt a javaslatot, mely Budapestet a destruktív főfészeknek nevezte — Az ő indítványára kériék kormánybiztost és ő lett az első kormánybiztos

Megemlékeztünk A Polgár hasábjain arról a nyilatkozatról, melyet annakidején Sipőcz Jenő fogalmazott meg s melyben „megvédte” a tisztviselőket Vázsonyi Vilmosszal szemben, aki nem helyeselte, hogy a tisztviselőket hirtelen olyan változások estek át. Sipőcz Jenő nem jól védte meg tisztviselőit. Mai szemmel tekintve, mindenké megállapíthatja, hogy ez a védelem az új gazdaság való behódolás volt s annak szövegében bizony a megelőző korszak sok emléke kísért.

— Semmi alappal nem bír mindenekelőtt az az állítás — írja a nyilatkozat —, mintha a tisztviselők ma is olyan terror alatt állnának, mint Kun Béla idejében. Ezzel szembe, a valóság az, hogy

a fővárosi tisztviselőket még sokszor követ-hették oly szabadon tiszta meggyőződésüket, mint éppen most.

Most tehát nemcsak hogy nem állanak a kommunorkerebeli fokoztatott terror alatt, hanem még a terrornak azt az enyhébb, de nem kevésbé megáldozó fajtát sem érzik, amelyet éppen Vázsonyi-nak városbírói uralma alatt kifejlesztett rendszer ho-nosított meg, s amely arra kényszerítette a tisztvis-előket, hogy sokszor jobb meggyőződések ellenére járjanak el s megáldozó módon a különféle városi klijákkal kegyelit hajhászzák. Terrorról csak akkor le-hetne szó, ha a tisztviselői osztályra bárki is olyan-valamit akarna rákényszeríteni, ami meggyőződésé-sével ellenkezik, de éppen nem lehet erről szó ma, amikor

a tisztviselőket úgy érezhetnek és eszelkedhet-nek, amint azt sziviek és meggyőződésük parancsolja.

Lehet, hogy a cikkírónak (Vázsonyi) ... fáj, hogy a felszabadult és ántudatra ébredt tisztviselői osztály

most nem áll be szekerelőjének, de fölösleges ezért terrort látni ott, ahol nincs mert biztosíthatjuk, hogy

a tisztviselői osztályt ma semmi egyéb nem vezeti állásfoglalásában, mint saját lelcsé-tébb, legszentebb meggyőződése.

A nyilatkozat végén ez van:

„Nyilvan kijelentjük: nem kérünk az ő régi vá-rosházi rendszeréről... Ha pedig jönne, szemben fog-banunkat találni egyetlen emberként”. Aláírva: A Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége.

Igy fogalmazta ezt annakidején Sipőcz Jenő, aki ezel

isztviselőitársulát előzetesen felkészíté tette mindazokról az intézkedésekről, melyek Wolffék utób eszközölték.

Ez a megmondolatlán és elhamarkodott lojalitás, melyet normális időkben nem is vár el senki a tiszt-viselőktől, ma oda vezetett volna, hogy a tiszt-viselőktől lehetne számon kérni minden intézkedést, mely a fennálló törvények szellemével ellenkezik. A tisztviselőket lennének felölösök, ha a fekezési eljárás-okat nem kellő pártatlansággal vezeték, ha az illet-kességi ügyet nem szigorúan a törvényben előírt szabályok szerint intézték, ha a közmunkákat külön-leges listák alapján adták ki. Hiszen mindent — ál-lítozok — szivük és meggyőződésük szerint tették, mitután a fekete listákkal „felszabadították és ántu-datra öbrlesztették” őket. Ezzel szemben persze a való helyzet az, hogy

egy magarángú tisztviselőt elmozdították, mert az ajárulati felhívás alkalmaival: szidó kitű vállalkozó ajánlatát tartotta legked-vezőbbnek.

Igy festett a helyzet, mikor a terrornak még az „enyhébb és kevésbé megáldozó fajtát” sem kellett megszengvedniök a főváros tisztviselőinek.

Lehetsé, sokszor költői ihlet szálta meg Sipőcz Jenőt, mikor a tisztviselőket védekező nyilatkozatát megfogalmazta. De ugyanez az ihlet vezetete őt akkor is, mikor 1919 decemberében megfogalmazta és ki-adatta azt a határozati javaslatot, melyben a Ke-resztény Nemzeti Egyesülés Pártja — kormánybiztost kért a főváros élére. Egy listászik: megsem felett meg

egészen a főváros többségének az a szellem, mely a tisztviselői kar szivéből és meggyőződéséből fakad. Szorosabba kellett fűzni a viszonyt a tisztviselők szive, meggyőződése és a főváros — többségi pártja között. De

a januári választásokra is szükség volt kor-mánybiztost, hogy a párttagitáció annál kényelmesebb legyen.

Ezért kellett a határozati javaslat, mely megállapítja, hogy a főváros a „destrukció főfészek volt” és ezért kellett ez az akta, mely először intézett tá-madást a főváros autonómiájára ellen.

Igy szól a történelmi érdekességű javaslat:
A Keresztény Nemzeti Városi Bizottság. Egyesülés Pártja.

HATÁROZATI JAVASLAT:

A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának városi bizottsága ajánlatát állítja meg, hogy a kormány a bizottság egyhangú határozatában megnyilvánult és megismételt óhajával szemben még mindig nem állított kormánybiztost a főváros élére.

A bizottság a kinevezés elmaradásában a maga mellőzését látja, a kormánybiztost kinevezés el-maradása esetén működéséit meddőnek és céltalan-nak tekintti, minél fogva kimondja, hogy addig, amíg a kormány a főváros élére kormánybiztost ki nem nevez, működését felfüggeszti.

INDOKOLÁS:

A bizottság a kormány elé terjesztett emléke-rtében rámutatott azokra a tárgyi és politikai okokra, amelyek a kormánybiztos kiküldetését el-megindhatatlanná és rendkívül sürgössé teszik.

Hivatkozott az élelmezési és ellátási nehézsé-gekre, amelyek fokozottabb kormánytagolást igényelnek.

rámutatott a közlög választásokra, adó bizottságok megalakítására,

amelyek mind egyetlen szükségessé tessik a régi szellemmel szemben a keresztény nemzeti politikai fokozatból érvényesítést.

Kiáltó elemzéses továbbá az, hogy míg az ország minden városnégyjé élén, ott is ahol a nemzeti keresztény eszme egyáltalán fenyegetve nem volt, már kormánybiztos képviseli az új nemzeti frontot eszméket, addig ez a biztosíték éppen a fővárossal hiányzik.

amely pedig a destruktív főfészek volt.

és ahol a laza kormányellenesség a felforgató esz-mék újbóli felreteléseket eredményezheti.
— Ennek súlyos tárgyi és politikai követke-ményei nem fognak elmaradni. E helyzetéről, a melynek előlézésében a városi bizottságoknak semmi része nincs, a bizottság nem akarja a felelősséget vállalni.

Nincs is célja a további működésnek, mert kormánybiztos nélkül a bizottság által követelt kívánt irányelveket

a főváros közigazgatására érvényesíteni nem tudja,

azt meg sem kísértheti, viszont a kormányt ellő-tetőbb javaslatokkal járulni a tanúsított mellő-zés után annyit is céltalan volna.

Budapest, 1919 december hó 16-án.

Igazán merő véletlen — ki is tekinthető egyéb-ek —, hogy Sipőcz Jenő, aki ezt ilyen szípen meg-fogalmazta, lett a főváros első kormánybiztosa és a Wolff-féle városi közgyűlés megalakulása után ő lett Budapest polgármestere, hogy főfészekből klázza a — destruktív...

Fekete, fehér, igen, nem...

A fekete lista után megismertünk egy fehér listát is a Wolff-féle városi hátraktárból. A fekete listán Déri Ferenc, Bódy, Rósványi Antal, Bercezl Jenő, Kúcs Boldizsár szerepeltek, régi fővárosi tiszt-viselőik, akiknek egyike-másika maradóan beírta a nevét Budapest történetébe. Ezek a nevek azért szere-peltek a fekete listán, hogy kitöröljék őket a város-háza névsorából. A fehér listát Zimmermann Dező bizottsági tag olvasta fel a főváros középítési bizott-ságának az ülésén. A fehér listán iparosok neve szere-pelt. Olyan iparosok, akiknek egyikét-másikát még a szakkörök sem ismerik, akiknek még égük sincsen. Ezek a nevek azért szerepeltek a fehér listán, hogy más — régi, jóhírű évek mellőzésével, nekik juttas-sák a közmunkákat és monopóliumot biztosítsanak nekik a fővárosi szállítmásoknál.

Van egy régi jütök: fekete, fehér, igen, nem. Wolffék jöttek a fekete listával, a demokraták lepez-tek le a fehér listát. Wolffék mondták ki az igent. A demokraták voltak, akik azt mondták: nem!

Nem lehet tovább különböző színi listákkal dol-gozni. A főváros tisztviselője az legyen, aki a dolgát legbeszéltebbben és legjobban végzi. A főváros szál-lítója az legyen, aki legjobban és legelősből Igenis, olyan listát kívánunk, melyben valamennyi verseny-köpes iparos bennefoglaltatik. Ezt a kívánságunkat feltérteni nem lehet és egyik liberális igen rossz va-gányra terelte a kérdést, mikor ezen fennakadt. Mert az illetékes tanácsnoknak azt, igenis, tudnia kell, hogy ki a pallér és ki a lakatos. Csak azzal nem sza-bad történnie. Fogy mi az illető iparosnak a politikai pártállása.

ZSOLDOS magánintézmény
Elokezesi és elhelyezési magánvize-gálra, érettségire, vidékieket is
VII, Dohány u. 84 :: Telefon: József 124-47

A demokratikus blokk a kereskedelmi lélekkufárral ellen

Szabályrendelettel akadályozzák meg a tüzelőszerek-kereskedelemben meghonosodott visszaéléseket

A demokratikus blokk képviselői a közelmúlt napokban eljártak a városháza közigazgatási igazgatóságán s intézkedést követelték a tisztességtelen fa- és szénkereskedők megrendszabályozása érdekében. Nem ismeretlen dolog ugyanis, hogy egyes szénkereskedők a magas árak mellett súlyosan megcsalják és megkárosítják a vásárló közönséget azáltal, hogy a megrendelt és kifutott fa, vagy szén mennyiségnél sokkal kevesebbet szállítanak.

Különböző módszer és rendszer szerint újk a közönség megkárosítását s emellett még súlyosan kompromittálják a tisztességes, becsületes kereskedő társaságait is. Számítatlan foljelentés fészlik a rendőrségen

olyan kereskedők ellen, akik hamis mérlegben mérik az eladandó fa és szén mennyiségét, sokan viszont munkásszállal összejátszva, szállítási közben lopják el az általuk már eladott áru jelentékeny részét. A demokratikus blokk, hogy a polgárságot a kereskedelemben eme meghosszabbított megvétel és megtévesztés, azt követelt a fővárostól, hogy a legsürgősebben szabályrendelet útján akadályozza meg a tüzelőszerek-kereskedelemben meghonosodott visszaéléseket.

Az igazgatóság már hozzátartozott a szabályrendelet kidolgozásához, mely rendkívül súlyos büntető pontokat fog tartalmazni a visszaélőkkel szemben.

Nem lesznek kárpitós-, faburkolatú-lakások a Károly körúton

Sípőcz helyett a VII-ik kerületi anyakönyvi hivatal költözik be a helyiségekbe — A megmaradó lakrészek átalakítási költségét a Bérlik tartoznak viselni

Alig esillapodtak le a Nádorkert körül támadt igazalmak, ismét vihart váltott ki a polgárságból a tanács egyik újabb intézkedése. Az ügyosztályok nemrég történt összehívására következtében ugyanis a városházán felszabadult számos helyiség és épületrész, amelyekbe valamelyik kívül elhelyezett hivatalt akartak beköltöztetni. A választás a körbázi alosztályra esett, amely a Károly körút 15. számú városi házában foglalt el eddig több, mint egy emeletet. A főváros tanácsa úgy tervezte, hogy a körbázi alosztályt átköltözteti a városháza egyik felszabadult épületrészebe, a Károly körúti házat pedig lakások céljaira alakítja át. El is készülték a tervek, a költségvetések, amelyekből kiderült, hogy a Károly körút 15. számú házból 8 lakást, köztük két négyzetméteres lakást lehet berendezni, amelyeknek átalakítása a tervek szerint 710 millióba kerül. A tanács az átalakítás elrendelése és a 710 millió fedezete ügyében javaslatot fordult a közönség felé a pénzügyi bizottsághoz, azonban mindkét bizottság előbb szóféltéssel, majd egy szavazat ellenében lezavarta a tanács javaslatát.

Kiderült ugyanis, hogy a főváros a Károly körúti házból létesítendő lakásoknál már előre kiutalta több városi tisztviselőnek, köztük Sípőcz Jenő polgármesternek, Borovéndy Ferenc tanácsosnak, Rozsályi nyugalmazott előjárónak és állítólag Foltvári Lajos alpolgármester is kapott volna egy négyzetméteres lakást a Károly körúti házból. A feltűnő

nagy átalakítási költségére pedig azért lett volna szükség, mert a lakások a legnagyobb fényességgel, finom kárpítottal, faburkolattal akarták kiállítani s a polgárság száz milliót fenyező lakásokat akart berendezni, miatt a lakosság tizeret odubán és pinékben laknak.

Senk a középítési, sem a pénzügyi bizottság nem hagyta jóvá a tervezett átalakítások fedezetét, hanem kimondta, hogy a megrendelő háza, elsősorban valamely magánháznál elhelyezett városi hivatal kell költöztetni s ha még marad éves helyiség, azokból legfeljebb háromszáz lakások alakíthatók, de a költségek a lakások elfoglalása behajlandók. Berendezési tanácsok egy ideig még próbálták védeni a magán álláspontját, hangsúlyozta, hogy a kismélt tisztviselők nem fizethetik meg az átalakítás költségeit. A bizottságok tagjai azonban kijelentették, hogy ragaszkodnak elhatározásukhoz és nem hajlandók a főváros polgárainak pénzét főnyűző lakások létesítésére odaadni. Hangsúlyozták azonban, hogy állásfoglalásuk nem irányul a tisztviselők ellen, mert azoknak a Mester ucai építő bérházban szívesen adnak ingyen lakásokat is. Jelenleg úgy áll a helyzet, hogy a Károly körútra a VII. ker. anyakönyvi hivatal fog beköltözni s a megmaradó helyiségekkel 3-4 lakást létesítenek. Tekintve, hogy Sípőcz most már nem fogidekeltől, bizonyos, hogy az előirányzott 700 millió korona kis töredékébe fog csak kerülni az egész átalakítás.

Wolffékban megszólalt a lelkiismeret

Beismerik mulasztásaikat és a nyilvánosság előtt támadják a tanácsot Wolffékban is egyszerre sürgős lett az építkezés — Friedrich István tüntető szimpátiával támogatta eddig mindenben a demokratikus blokkot

Új korszak vonult be a városházára, amit nemcsak az bizonyít, hogy nagy lépéssel kezdetét vette a torony alatt az alkotó munka, hanem az is, hogy azok, akik eddig a túlsó partról tétlenül néztek e város pusztulását, saját maguk is beismerik és számbajázzák mulasztásaikat, bűnüket. Még a legoptimistább ember sem merne elképzelni, hogy lesznek a kurzus pártján olyanok, akik ma odáznak a fővárosra s mellüket verdesve odakiáltják, hogy mulasztottak, henyéltek öt hosszú esztendőn keresztül, s a legoptimistább ember sem hitte volna el, hogy lesz idő, amiódan ezért a vétkes mulasztásért Wolffék oszlopai nemcsak magukat okolják, de a pártívekkel álló tanácsot is támadják. Pedig ez a csoda történt meg röviddel a választások, a demokratikus blokk győzelme után, a szakközlettségek első ülésén.

A középítési bizottság ülésén Nagy István, a

Wolff-párt egyik oszlopa mondott döngedelmes beszédet arról, hogy az elmúlt években a főváros semmit sem alkotott, egyetlen lakást sem épített, s súlyos szemrehányást tett a tanácsnak, sőt egyenesen a középítési ügyosztály vezetőjének, akinek kezében, szerinte, nem látja jó helyen a főváros építésiügynök sorsát. Tánadja a fővárost, amiért nem tartoztat, s megemlítette, hogy még a kormánytól kapott tartarozási hitelt sem használták fel erre a célra, hanem félretrakták. Nagy István is rájött arra, amit a polgárság, s a polgárság képviselői hosszú idő óta hangzatosan, hogy retentó drága a villamosjegy, s megbotránkozva hangzatták, hogy egy kisebb család évente 6-8 milliót költ el villamos utazásra. Milyen kár, hogy mindezzel, az építkezés hiányára, a villamosjegy drágaságára csak most jön rá Nagy István, amikor a demokratikus pártok úgy az építkezés, mint

a villamosjegy kérdésében már akciót indítottak a polgárság érdekében megvédésére. Buday Dező is a kénytelen volt belismerni a pénzügyi bizottság állásán, hogy fél évtizedes uralkodása alatt egy szoba sem épült a főváros pénzén. De amit öt éven keresztül elmulasztott, azt ezen az ülésen kipótolta Buday, aki egyike volt a leghangosabbaknak, akik az építkezés megindítását követelték. Anyira sürgős lett egyszerűen Buday Dezőnek öt év után az építkezés, hogy július 28-án javaslatot nyújtott be, hogy augusztus 1-én már kezdjék meg a mesteruceai ötemeletes palota építését.

Legvégül hagytuk Friedrich István, aki nem volt tagja az elhunyt gyűzőselemlék törvényhatósági bizottságnak, de a Wolff-párt zászlója alatt került be a fővárosi közgyűlésbe. Friedrich anyira együttérző most ezekben a kérdésekben a demokratikus blokk pártjaival, hogy a bizottsági ülésen Vázsonyi, Baracs, Bródy társaságában foglalt helyet, mindenben helyeselte és magávé tette a blokk tagjainak indítványait, s amikor szavazásra került a sor, a blokk javaslati mellett, Wolffék ellen szavazott. A keresztény Friedrich István, a legújnyosabb, a legmagalazottabb hangon kritizálta a keresztény tanács мүködését, s napirendet, amelyen a főváros szanálomráról, áru építkezést terve s két tatarozási ügyre szerepelt, egy hangy, lealább közmozdulattal fordult a tanács felé az al megjelöléssel, hogy „ha ennél többet nem tudnak produkálni, ilyen piszallási dolgokkal ebben a kánikulában ne csodítsenek 40-50 embert a városházára”.

Imo tehát, a kurzusnuralom öt éves gyászszokása után a Wolff-párt három oszlopa tekintélye így nyilatkozik a multtról, s azokról a pártívektről akik a főváros tanácsában ülve, mindenkor csak az öt utastársaságokat, rendelkezéseket követik. Hogy Wolffékban most megszólalt a lelkiismeret szava, az annak az előjele, hogy végre hosszú szünet után a városházán megindult a komoly, alkotó munka.

„A Polgár“ rádiója

Hir szerint a majom belesnyogott, hogy a daytoni per bírái nem tőle származnak.

Úgy mondják: egy ifjusági egyesület azt kéri az illetékesektől, hogy a Szépművészeti Múzeumban nyissanak külön férfi- és női osztályt.

Budapest Jelenli Pesterzsébetnek: Nemcsak Önöknek van „amerikai polgármesterük”: A villamostarifák kérdésében is amerikaiznak.

A Háztulajdonosok Egyesületéhez a következő kérdés érkezett: A hadikötvényt nem védi a magantulajdon szentsége?

Genfből érkezett a kérdés: Mi legyen? Új pénznem, vagy régi pénz igen?

Két pesti magánállomás egymás között: Érzi, hogy hossz van a tőzsén?

A letört existenciák

utolsó monedéke, az utóbbi esztendőben, a kártyaszoba lett. Ha a tözsés, vagy a kereskedő önkirejuttott: krupté: vagy szetonos lett belőle. A kártyaszobai játékonyságához tartozott az is, hogy a játékosnak, aki vagyondát ott vesztette el a zöldsáttal mellett, később állást juttattak ugyanannál a tablónál. Az államlanszátt, vagy a város gazdasági egyensúlyát azonban nem lehet és nem szabad a zöldsáttal mellett kireparálni. A kis Monaco existenciát alapítható a játéklubbjára, de Sopronnak nem szabad az életét a bacera és a cheminere alapítani. Szegénynek lenni szabad, de köldülni nem. A szegény ember még feltérgeződik, de a holdis sohasem. Egy város, mely gondolkodni küzd, még feltérgezőzhat, de a játéé ökrre megáll egy város gazdasági jelentőségét és jövőjét. Más úton jöjjen az olasz lira Sopronba és más eszközökkel próbáljunk meg idegenforgalmat teremteni. Sopron jelentése ne az legyen: Nincs, tovább! Hanem legyen a jelszava: Nincs, legyen!

Művészek és bohémek találkozóhelye

Károly-pince étterem

Átalakított külön helyiségekben

VIII, Bérkocsis ucca 12 (József körút sarok)

Vacsora magyar-francia konyha polgári árakkal. Pompás italok. Figyelmes kiszolgálás

Vezető: Dr. Jeny Sándor színész

Nyitva este 7 órától!

Eddi és Czák muzsikál mandolinon, gitáron és bendzsón!

Berczel Jenő és Barczen Gyula tanácsnokok nyilatkoznak a 30 nap alatt elkészülő építési programról

Orczy Gyula tanácsnok nem nyilatkozik, mert neki nincs építési programja

A középítési bizottság alakuló ülésén — mint lapunk már számonkelt — melyen is jelezte — súlyos kifakadások hangzottak el minden párt részéről a főváros tanácsa ellen, amiért évek hosszú sora óta teljesen elhanyagolták az építkezést. Midőn a választások után az új törvényhatósági bizottság összeült és dolgozni, alkotniakarást hirdetett, mindenki azt hitte, hogy végre a tanács is felébred évekig tartott álmából s ma is nagy programmal tervekkel siet az alkotó munka mielőbbi megindításának segítésére. Azonban nem ez történt. A tanács még ma sem mozdult meg a sokéves letargiából és nem akarja észrevenni, hogy új idők életeladói levőgeit süvített be a város házára. A tisztelt tanács úgy tesz, mintha nem vennie tudomásul az új korszak eljövétét s amidőn az egész polgárság, a közgyűlés minden párja, dolgozni akar és munkára készen áll, a főváros vezetése az összehívott bizottságok élén nem tudott természetesen semmiféle irányú tervet, semmiféle irányú munkaprogramot. A bizottságok javarésze már mind megtartotta első ülését, de a mesterceknéi bérház évek óta elkészült, de pihentetett tervén kívül nem hallottunk eddig semmi más tervről, programról, amely a tanács munkás szándékait igazolná.

A középítési bizottság ülésén a demokratikus blokk képviselői ennek a programtalanságnak látára határozati javaslatot nyújtottak be, amelyben követelték, hogy a tanács 30 napon belül dolgozzon ki egy nagyszabású, minden felőli építőprogramot a legelsőbb egy hónap múlva terjeszve elő tervét a bizottságnak. A többi pártok is egyhangú hozzájárulással tették magukévá ezt a határozatot s ennek következtében a főváros tanácsa rövid 30 nap alatt köteles lesz egy olyan építő programot kidolgozni, amelynek előkészítést már előbb kellett volna elvégeznie. Természetes, hogy a rendelkezésre álló rövid idő következtében a tanács fű-fát fog venni építőprogramja keretében s minden megfontolással, minden alapossg nélkül fognak tervekkel előállni, hogy a középítési bizottság követelésének eleget tegyenek.

A Polgár munkatársa felkereste az illetékes

tanácsnokokat, hogy megkérdezzék őket milyen irányú építési tervekkel fognak felvenni a készülő programba. Berczel Jenő tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője ezeket mondta:

— A bizottság utasításához képest mindenestre igyekezni fogunk 30 nap alatt az építőprogramot kidolgozni. Ma még nem tudom, hogy milyen irányú építési tervekkel vesztünk fel e program keretében, de mindenesetre szerepelt fogunk benne az új előjárások felépítésének tervét, a városháza regén tervezett kibővítése, több kislakásos bérház és telep létesítése. Mindenesetre a részletes programot az építési ügyosztályok közreműködésével s azok terveinek bekapcsolásával dolgozzuk ki.

Barczen Gyula tanácsnok, a városépítési ügyosztály vezetője így nyilatkozott:

— Először is azt kell megállapítanunk, hogy a fővárosnak hol vannak építésre alkalmas telkek. Szeretnénk egyáltalán új kislakásos hársalaktákat és lakótelepeket építeni, amelyekhez a főváros meglévő telkeit használjuk fel. Részletéről ma még természetesen nem beszélhetek, mert részletes terveket ma még nem készítünk. Nagy nehézséget okoz, hogy a szocialisták minimum 2 szobás lakások és fűrdőszobák építését követelik. Ez nemcsak az építkezést drágítja meg, de egy szegényebb munkás nem is lesz képes megfizetni a két-szobás és fűrdőszobás lakások bérét. Legfeljebb csak akkor, ha bérmentést kér, ami aztán majd újra megindítja a drágasági folyamatot.

Orczy Gyula tanácsnokot, a középítési ügyosztály vezetőjét is meg akartuk kérni ebben az ügyben, de a tanácsnok ur titkária útján közölte, hogy neki nincs semmi építési programja, mert ha lett volna, akkor azt már előterjesztette volna a bizottság első ülésén. Úgy látszik, mégis csak igazva van ezek szerint Nagy István keresztény párti városatyának, aki a középítési bizottság ülésén kijelentette, hogy Orczy Gyula kezében nem jó kézben látja a főváros középítésének a sorsát.

A barátkozás hevében végül Hajdu Marcel megjegyezte:

— Ezt a mai napot szívesen trenga deinek tekintem, hajlandó is vagyok állni a barátságot, mely a fehér asztal mellett szövődött. De, ha még egyszer megismétlődnek a közgyűlési teremben a legutóbbi jelenetek és újra felhangzik a „zsidók álljanak fel”, akkor aztán mindenkorra — szétszakítjuk az abroszt...

Béklyó Károly, dr. Hegedűs József és Zimmermann Dezső megjegyzéssel helyeselték ennek a főlig tréfás, főlig komoly kijelentésnek.

A Wolff-párti városatyák viszont erősen szabadoztak és a hangulat mindvégig igen jó volt.

A sok boros idő után, egy kis napfény is világított a kenelei fehér asztalra...

A látszat: csal

Sándor Párolt meg kell állapítani, hogy nagyon szegény ember volna, ha a gazdasági életben sem volna jobb számára, mint a politikában. A politikában Sándor Pál többnyire ellenfele, hogy — mit nem kell mondani. Pontosan az ellenkezőjét mondja annak, ami helyénvaló és célravezető. Nyiregyházaán kereskedőnap volt és meglejtentek a megye urai, Sándor Pálnak az lett volna a feladata, hogy szimpatikus színbén tüntesse fel a kereskedelmet. Erre Sándor Pál dícsőrettel adózik annak a varognak is, melyet nem tisztességes úgy szerettek. A fővárosi választások előtt minden polgár lelket egyetlen vagy hatotta át: szabaddul Wolfféktől. Erre Sándor Pál megszólal és a Wolffékkal való szövetségés lehetőségéről beszél. Minden kereskedőnek ma legelőtbb gondja, hogy a házbért részletekben lehessen megfizetni. Erre Sándor Pál kijelenti, hogy a kereskedelem hitelképességét veszélyezteti, aki a részletfizést sürgeti.

Sándor Pál ezáltal nemcsak politikai, hanem gazdasági szempontból is tévedett. Mert, ha a kereskedő — részletfizetési kedvességét mellett — kötelezettségeinek pontosan eleget tud tenni, kevésbé veszélyeztetett a hitelét, mintha súlyos kamatok mellett kölcsönt kell felvennie, hogy a háztulajdonost kielégítthesse. A kereskedelemben ugyan nagy szerepe van a látszatnak. De ma a legesekélyebb törlesztés is jobban megerősíti a bizalmat, mint a legragyogóbb látszat. A látszat: csal, mondták a régiék. Sándor Pál azt kívánja a kereskedőtől, hogy a látszattal csalja meg a hitellezőket...

Napirend előtt

A városháza új bizottsági sorban összeülnek és az első ülésükön kirobban az öt évig elhallgatott keserűség. A polgárság jogos igényei és óhajai hangot nyernek. A villamos tarifa leszámítás, az építkezés, pártatlanság a közmunkáknál... A bizottságok ülésének a napirendjét ügyosztávan teljesen kitöltik ezek az életbevágó kérdések. Vannak azonban túrelmetlen tagjai is a bizottságoknak, akik még a napirendet sem tudják bevérti. Ott ég már az ajkukon a megválogt ígére, mely végét fogja vetni a szenedésnek. Ok már napirend előtt szó kérnek. Már nem tudják túrtörténi magukat. Ki kell jónni belőlük az igazságk. Legutóbb Piazza Győző napirend előtt tette szövé az építkezés sürűségét. Mire a demokratikus blokk bizottsági tagjai sorra kerültek, már leaartatta Piazza Győző a dícsőretés s bizonyos, hogy az ő névhez fog fűződni az építkezés megindulása. Oh, vajon miért lettek egyszerre olyan sürűsek ezek a programponok? A Wolfféknak? Miért kell ma napirend előtt szóval tenni azt, amit öt évig napirendre sem tettek? Szóval azt hiszik, tényleg el fogja valaki is hinni nekik, hogy öt indították meg Budapest új életét? Ugyanúgy fogják ezt elhinni nekik, amilyen komolyan veszi valaki, hogy most a 8 Órai Újság volt az első, mely — keveselte, hogy csak 500 koronával szállták le a villamosjegy árát. Mikor ezekkel emeltek, akkor nem tiltakozott. S mikor az emberek ezreit tették az uccára, akkor Wolfféknak nem volt sürűs az építkezés. Sem napirend előtt, sem napirendben...

A Zrinyi-gárdisták

nem hagyják magukat. Kétszer visszadobta a belügyminisztérium a kérvényüket: harmadszorra sikerült. Rakovszky és Nádosy után végre, Koszó bácsiban, megtalálták azt a művészt és erkölcsi szakértőt, aki indocra vette Iványi-Grünwaldot, Csókot, Fassyart és Prihodát. Zrinyi Miklós, mielőtt kirohant a szigetie várból, felvette minden kincsét és kedvenc paripát teszteltte. Talán a Zrinyi-gárdisták is éreik, hogy napjuk alkonyodában van: ök is sietnek felperzsolni minden kincsét. Ha a liberalistáknak mégis sikerülne győznie: hadt! legyenek megbélyegezve a kincsek, melyeket visszakap. A tüzes lükek megbélyegzték Beregi Oskárt, most megbélyegzik a magyar felelőtlenséget legkisebbetbb letehetőség. Még csak elfogultságot sem lehet őket megvádolni. A zsidó Beregi után most sem lehet őket megvádolni. Fassyar Kalos elhanyagolhatóan teszteltte. Hiába, a fiatalokban — úgy látszik — még tisztán lobog az erkölcs lángja. Ott még nem befolyásolja a politika sem. Ok fájra, feltekerés és nemzetiségre való tekintet nélkül támadnak mindenkit, aki letehetőség és értéket jelent s akinek akart irigya, aki az ifjúság lelkesedését igénybe akarja venni.

Treuga dei — Balatonkenesén

Kik jártak előbb a pusztában?

Balatonkenesén megnyitották a főváros üdülőtelepét s mi örvendezünk az örvendezőkkel. Nemes, szép, szociális intézmény, ha a gazdasági viszonyok nem is engedték, hogy azaz legyen, aminek indult: nyári tisztviselőtelep, amely maguk a tisztviselőkhöz építhetők volna oleo nyaralókat. Azonban a mai formájában is fejlesztendőnek tartjuk ezt az intézményt. Előszörban szociális követelményeink vannak. A főváros vezetése nem elégedhetik meg azonnal, hogy a tisztviselőt nyaraltassa, hanem

gondoskodnia kell az altszékéről és kis-exisztenciájáról is,

akiknek itt szintén meg kell teremteni a maguk külön nyaralótelepét. Nekik is megvan az igényük és a szükségük a nyaralásra és üdülésre. Az üdülőtelep gazdaságosabb fenntartása céljából tehetséget, baromfi-tenyésztést, kertészetet stb. kell létesíteni, vagyis

meg kell alkotni a telep gazdasági szervezetét. A sport- és társas szórakozások számára is megfelelő intézményeket kell létesíteni

(sport, futó-, futball-, tenisz- és golfpálya), a 47 hold területtel bőven telik cserkészlaborokra is. Az alap megteremtése után mindez nem okozhat különösebb nehézséget.

A vasárnapi ünnepek örömhanglemben nem akarták a demokraták a tavolabbi feladatok és hiányok kérdését bevezetni. Mindenki szigorúan a meglévő helyzethez ragaszkodott, olyannyira, hogy még azt a kérdést is csak közbeiktatások segítségével lehetett tisztázni:

ki is kezdeményezte a fővárosnak ezt a szép új intézményét?

Lobmayer tanácsnok gondosan elkerült a pontot a telep történetének ismertetésénél. Folkusházy alpolgármester sem foglalkozott vele, mikor a főváros nevében a telepet átvette. Csak a bankett során került rá a sor. Joannovics Pál, beszéde során, költői lendülettel, így tért rá:

— Mikor mi meglejtentük ezen a pusztaságon... De ezt már Hajdu Marcel nem hagyta szó nélkül...

— Joannovics az ujkori Mózes, téved — mondta —,

mi voltunk azok, akik Berczival már 1916-ban lőtünk ide

a pusztába és mi vittünk opciót erre a telekre... A megjegyzésnek megvolt a hatása. Joannovics viszanterte a bátorságát:

— Igenis, ki merem mondani — folytatta — hogy Berczy volt az, aki ezt az akkori kezdeményezte, ő szervezte meg ezt a teleket.

Lobmayer és Folkusházy „nem merték” kimondani, a Joannovics azonban „merete”, mikor — figyelmeztették rá,

Joannovics a főváros törvényhatósága nevében mondott felkötözött. Erre is kijárt egy kis „vevésés”:

— Valóban joggal képviselő a törvényhatóságot — mondta Hajdu Marcel — mert a többséget tartoztat, de a központi választmányban, mint „kisebbség” vetél ezért s így mindkettőt képviselheted.

Az emelkedett hangulatban azután egyéb igazságok is szóba kerültek. Így Hajdu Marcel szemrehányást tett Joannovicsnak a Kazár uccáról, mely elnevezésnek tudvalevőleg 6 volt az indítványozója.

— Sokkal altszerűbb lett volna „zsidó uccának” elnevezni — vélte Hajdu Marcel — akkor legalább mindenki tudta volna, hogy ez a név megbélyegzésnek készült. De a kazárkó nem is voltak zsidók és a zsidók nem kazárkó.

— Nem értem, miért kifogásoljátok mindig ezt az uccanevet — replikázott Joannovics — ez

nem is zsidókról van elnevezve, hanem — Kazár Emil íróról.

Az Emil csak azért nincs beán a névben, mert előbb Petőfinek volt az, hogy Sándor.

— Ha valamelyikünk korábban halna meg — mondta erre a régi viceel Hajdu — úgy indítványozni fogom, hogy neveztek el ezt az uccát Joannovics Pál uccának...

Olyan meleg barátság fejlődött ki a fehér asztalnál, Wolffék és a demokraták között, hogy Joannovics egyenesen megállapította, hogy Hajdu-nak a Wolff-pártban volna a helye.

Platthy György, aki Varga Imre államtitkárral Hévízről jött át az avatóünnepre, már előzékenyebb volt:

— Olyan szívesen lennék Hajduval egy pártban — mondta —, hogy hajlandó volnék belépni az ő pártjába is,

Adatok igazolják a közüzemek magas egységárainak indokolatlanságát

A villanygáz 70 milliárd tisztá haszonra dolgozik — A nagy áremelések következtében ma 500%-kal nagyobb az üzem haszna mint 6 évvel ezelőtt 1922-ben 0.89%, 1924-ben 10.12%

„A Polgár” hasábjain már nem egyszer volt szó a fővárosi üzemek tarthatatlan tarifapolitikájáról, s számos alkalommal mutattunk rá arra, hogy ez a tarifapolitika teljesen lehetetlenül teszi a polgárság megélését. A legutóbbi években hónapról-hónapra és hétről-hétre rendkívül bízgalommal emelkedő a városi háza urai az üzemek szolgáltatásainak tarifáját, s a közelmúlt napokban is csak a demokratikus blokk részleges és gyors közbe lépése következtében sikerült megakadályozni azt, hogy a főváros ismét jelentős mértékben ne emelje a közszolgáltatások tarifáit. Az üzem revíziós-bizottsága, amely most fejezte be működését, jelentősen szintén rámutatott arra, hogy a fővárosi üzemek tarifái nemcsak túlmagasak, de indokolatlanok is. Hogy mennyire helyes az üzemfelülvizsgálóbizottság eme megállapítása, az kitérni azokból az adatokból is, amelyek jelen cikkünk keretében sorozatunkban fel olvassunk előtt. A két legnagyobb fővárosi üzem, a gázcég és a villanygáz az elmúlt évben nem kevesebb, mint hatszor emelte, legutóbb 100—100 százalékkal egységárait. Ez a sok és nagymértvű emelés egyáltalán nem volt indokolt, amit bizonyít az is, hogy a villanygáz és gázcég ezekben az években, a múltéhoz viszonyítva, sokszorosan több nyereségre dolgozott, s üzemüként nem a közérdek szolgálatára, hanem egyenesen nyereségkészséi előkára rendezték be.

Mindenekelőtt a villanygáz tarifapolitikáját mutatjuk be itt néhány illusztráló adattal. 1924-ben az Elektromos Művek nem kevesebb, mint 7911 millió korona tisztá nyereséggel zárták le üzemüket. Olyan horrorhills összeg volt ez, hogy ennek meafelől az Elektromos Művek fennállásuk óta nem tudtak előmutatni. A nagy nyereségből azután óriási összeget fordítottak az értékesítési alap dotációjára is. Hogy ennek nagyságát számokkal bizonyítsuk hat évre visszamenőleg, feljegyezzük évenkénti árakban azokat az összegeket, amelyeket 1919 óta az Elektromos Művek az értékesítési alapra befektet. Ez a táblázat a következő:

Év	Értékesítési alap dotációja aranykoronában	A dotáció a befektetett tőke százalékában
1919	650.000	0,98%
1920	375.000	0,59%
1921	686.000	0,94%
1922	980.000	0,88%
1923	2.320.000	3,10%
1924	4.370.000	5,80%

Év	Befektetett tőke aranykorona	Hozadék	A befektetett tőke százaléka
1919	17.457	1.554	2,17%
1920	17.833	857	1,19
1921	72.734	1.133	1,55
1922	73.284	654	0,89
1923	74.835	3.148	4,20
1924	78.133	7.910	10,12

A fenti táblázat szerint tehát míg az Elektromos Művek befektetett tőkéje 6 esztendő alatt állt 105%-kal emelkedett, addig a hozadék emelkedése ugyanezen idő alatt 500%-ra emelkedett. Az 1924 évben végrehajtott sorozatos árfelmérések következménye lett, hogy az Elektromos Művek befektetett tőkehozadéka az előző évvel szemben 150%-kal lett nagyobb. Tehát semmisen indokolta a villanygáz fantasztikus áremeléseket, mert ha az áremeléseknek indokai lettek volna, nem emelkedhetett volna 150%-kal az üzem nyeresége.

A rendkívül magas egységárak következménye lett az is, hogy amíg a fogyasztók száma az elmúlt évben 6%-kal emelkedett, addig maga az áramfogyasztás csak 2,5%-kal haladta túl az előző évi fogyasztás mennyiségét. Már ez maga is bizonyítja, hogy a polgárság nem képes megfizetni az óriási és teljesen indokolatlan egységárakat. Az 1925. évi költ-

ségelőirányzatban 4.700.000 aranykorona tisztá nyereségre irányoz elő a villanygáz, ami egy fél millióval marad alatta a múlt évi eredménynek. Ez is annak a jele, hogy az üzem vezetése előre elkészült erre az évre a fogyasztás esökensére. Az értékesítési alapra azonban csak 2.700.000 aranykoronát, tehát 1.670.000-rel kevesebbet szándékoznak fordítani, mint 1924-ben.

A gázcég magas egységárainból szintén tekinté-

lyes nyereségeket könyvel el. 1924-ben közel 4 milliárd volt az üzem tisztá nyeresége, míg 1923-re 120.000 aranykoronát irányoztak elő. Kétségtelen, hogy ezek a közüzemek, amelyek elsősorban közéleti szolgálat igények megvalósítását szolgálják, nem folytathatják működésüket ilyen horrorhills haszonnal. Lehetőség, hogy a villanygáz 70 milliárd tisztá nyereséget vázjon zsebre a polgárság pénzéből. Le kell szántani nemcsak a nyereséget, hanem az egységárakat is, mert a monopólistikus városi üzemek nem arra valók, hogy megszállják, kiszorítsák a polgárságot. A villanygáz erre az évre előirányzott tisztá nyeresége teljes fogalmánál több mint 20%-a, tehát, ha 15%-kal mérsékelnék az egységárakat, még mindig tekintélyes hasznot könyvelhetne el az év végén az üzem. Minden eszközzel és minden erővel arra kell törekedni, hogy a közüzemek szintessék meg polgárelélenes tarifapolitikájukat s az egész vonalban mérsékeljék árakat, mert a közüzemek nem arra valók, hogy a polgárság megnyomorított, vámszedői legyenek.

A budapesti majompör — hat esztendő előtt

Aki kis „i”-vel írta Isten nevét — Darwin és a fejlődés tan A nők kommunizálása — Egy tanárnő elbocsátásának története

Az egész művelt világ osztatlan érdeklődése és kacsója kísérte azt a furcsa pört, mely mostanában folyt le Amerikában, Dayton városában, Tennessee államban, ahol azért fogtak perbe egy tanárt, mert Darwin evolúciós elmélet alapján arra merete tanítani növendékeit, hogy az ember a majomtól származik. Természetesen a magyar közvéleményt is foglalkoztatta ez a furcsa bűnyeg és a nevetők, vagy botanokodók nem is sejtők, hogy

Budapestre már hat esztendővel ezelőtt lejött egy hasonló pör, sokkal mulatságosabb vádakkal alapsítva, amiben eszmény az volt szomorú, hogy egy derék tanárnő állásába és egzisztenciájába került, jellemezve a kommun utáni fogynál bírák igazságszeretetét, lelki világát és intelligenciáját.

Szentirmay Iurénó tanárnő, 1916. év őszén, mint óráadó tanárnő került a Bőszerényi úti közösi polgári leányiskolához. Beestellett és tudással látta el feladatát, igazgatója melletl máköddével ögdögve tanítványai zsongással csügtek rajta, csupán néhány kollégájának volt kifogása működése ellen, nem azért, csupán észlelő okoknál fogva, a hölgyeknek az írt, hogy a fiatal tanárnő nyugvart polgári iskolába kerülhetett és három esztendőig működhetett egy tanárként, ahelyett, hogy előbb, mint ok, elemi iskolában kilépdött volna néhány évig. Arról persze megfellekedtek az irigykedők, hogy Szentirmaynének középiskolai képesítése volt, tehát számára az elemiben való tanítás bizonyos fokú degradálást jelentett volna, amikor előbb már polgáriiban tanított.

A jó alkalom

Az irigykedő kollégáink tehát lesték az alkalmat, hogy lehetne megszabadulni a kellemetlen „betelakodottól” és ez az alkalom hamarosan adódott is. A kommun után Szentirmay Iurénó rövid, de annál valószínűbb értesítést kapott a főváros tanügyi osztályától, hogy állása alól felmentik. Indoklásra nem volt szükség, feygyelre sem, miután óráadó tanárnóként bármikor el lehet bocsátani.

Szentirmayné azonban nem hagyta abban a dolgot és érdeklődni kezdett, miért bocsátották őt állásából ilyea kurtán — furesen el. És érdeklődésére megjutta, hogy néhány kollégájánál teit ellene panasz az ügyosztálynál, mely szerint növendékeit vallás-és erkölcsellenes dolgokra tanította. Amikor a panasztevőket személyesen vonta kérdőre, azok konkrétulva is megisméltették vádjaikat. Első vád az volt, hogy a papokat ósárolták, egy oly képet mutatott meg tanítványaiknak, mely a nők kommunizálást ábrázolta, végül pedig arra oktatta a növendékeket, hogy Isten nevét kis „i”-vel kell írni. Általában, oly dolgokat beszélt a növendékeknek, hogy hallatukra az egyik kis leányka el is ájult.

Szentirmayné az — miután mégis megindult kérésére valami vizsgálatfele — pontról pontra cáfolta meg a vádakat. Természetesen állását azért nem kapta vissza, mert az akkor divatos üldözési szellem ezt nem engedte meg. A vádakra való védekezésed pedig a következő volt:

Petőft az indexen

Egy nap leirat érkezett a tanácsától az iskolához, hogy Petőfnék „A XIX. század költői” e, költeményét tanítani kell. Minthát nem minden növendéknek voltak meg Petőft költeményei könyveikben, az írodalom tanfolyámában pedig ez a vers nem szerepelt, Szentirmayné egy Petőft kötetből szóról szóra lerírta a táblára a verset. Minthogy a könyvben az eredeti költeményben a versben szereplő „Isten” szó kis i betűvel volt írva — így van ez minden Petőft kiadásban, mert Petőft literatúras létere literatúras szokás szerint kövekeztetesen kis i betűvel írta Isten — a táblára is kis i-vel írta a szót. Ekkor egy tanítványa megkérdezte:

— kérem, tanárnéni, Istenet nem nagy i betűvel kell írni?

— Irtahot, ahogy akard, válaszolta a tanárnő. Így áll a dolog a papszándó vádjában is.

A reformációról volt szó az órák. Szentirmaynének szokása volt, hogy minden órájára előre készül. Erre az órára három műveit illozgatott át, közöttük *Szemhegyi Kegyes tanítónéi lapozárnak a könyvét*, mely esztendőnk óta a plarista gimnázium hivatalos tanfolyám volt. Ez a könyv igen kemény hangon foglalkozik a reformáció-korabeli egyházzal, amikor a reformáció okait kutatja.

— „A mely vallásos érzést a XII. század folyamán a teljes vallástalanság váltotta fe. Tudatlanság, kíns, hatlonyvágy, sülyesztetők oly mélyre az alsóbbfokú képmst. . . . minden eszközt megfagadnak földi vágyaik kielégésére. . . . írta a papiro a reformáció-korabeli egyházzal és ennek alapján magyarázta azután a tanárnő az órára a növendékeknek, hogy a reformáció szükségessé volt, mert a katolikus egyház a század elején elvilágiasodott, a papok fényezésben éltek és társaságokra jártak és sürűn érintkeztek nőkkel. Ez volt a papok ósarlása.

A miniszteri anabaptltsk

Egy másik órára a miniszteri anabaptltskókról, újkeresztelőköröl volt szó, akik a feloldottak újra kereszteltek. A könyvben, melyből erre a tárgyra készült, volt egy kép, melynek a „Zwickaui tessékere” volt a címe. A kép előterében három fiatal lány áll, amint meunek a keresztelőmedence felé és testüket csupán csak lepel fedli, hogy lábuk és mellük kilátszik. A kép hátterében egy sor akasztófa, melyekre azokat akasztották, akik ellene szegültek a felszínre jutott urallomnak. Ezt a képet Szentirmayné több kollégájánál is látta, akik a címet nem olvasták el, de a képet így értelmezték, hogy a nők kommunizálást ábrázolja.

Ugyanílyen mulatságos az Istenagadás vádja is. Egy órára ugyanis a tanárnő a sejtrendszerről tartott előadást és magyarázta, mint alakultak az egyszerű sejtök összetett sejtökké és jutott az ember állati származáson keresztül emberi létezésre. Ez nem egészen harmonizál a bibliaival, de a fejlődéstörténet így magyarázza az ember fejlődését. Ezen a befetözö mondaton alapult az Istenagadás vádja.

Igy született meg az első hamjomer hat évvel Dayton előtt. A megindult vizsgálaton kiderült, hogy a tanulóknak maguk sem Istenkeresztelést, sem papszándó nem hallottak és az eljött kisleány a kibálgatáson értesült ajlásáról. Mindez nem használ, amint nem használ sok más ügyben sem az az igazság kiderülése. Talán most, az új városházi rezsim ezekben az ügyekben is utána né, mert — amint ezzel meg foglalkozni fogunk — Szentirmay Iurénó esete nem egyedülálló.

Tűz ellen biztos a harcrod, Hogyha veszel MINIMAX-ot.

MAGYAR MINIMAX RT.
VI., Rózsa ucca 85. ♦ Telefon: 37—31.

Engedményes árban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak. Lemez újdonságok legnagyobb raktára.

Hangszer-Otthon

FEKETE MIHALY

Budapest VIII. kerület, József körút 9. szám

Elsőrendű, száraz, aprított

bükk-tűzfát

legelősebben szállít

Prosvyvania Rt. Gépfavágója
Józsefvárosi p. u. X. sz. kapu
Telefonszám: József 90-72

SZÍNHÁZ

**Lázár Ödön
a Király Színház igazgatója**

Az „Unio” színházi bérbeadásának régóta vadud ügyre végre elérkezett a megoldás stádiumába. Hosszas tárgyalások után Lázár Ödön igazgató végre aláírta azt a szerződést, mely öt tíz esztendőre a Király Színház élére állítja.

Ezzel új korszak kezdődik a Király Színház életében. Lázár Ödön bérletével elsőrangú szakember kezébe kerül a Király Színház és abban, hogy az új bérlet művészi vezetőnek Scrimay Albertet veszi maga mellé, annak bizonyítékát látjuk, hogy a színház vezetésénél a művészi szempont fogja a döntő szerepet játszani. Az egész magyar közvélemény osztatlan örömmel vette tudomásul a Király Színház ügyének ilyenén megoldását, mert Lázár Ödön személye a színház régi nagy tradícióinak fea-

lasát jelenti.

A Király Színház után most a többi Unio-színház bérbeadására is sor kerül. A Magyar Színház bérbeadására már folynak a tárgyalások Bródy Istvánnal, a Fővárosi Operettszínház rendezőjével, valamint Neumann Dezsővel, a Baróti szeszgyár igazgatójával, aki meg akarja tartani a színház egész művészi személyzetét és a művészeti rész vezetését Vajda Lászlóra, a kiváló dramaturg akarla bízni, aki éveket ezelőtt rendezője volt a színháznak és azóta, mint a bécsi Sacha-Illygár dramaturgia világhírre jutott szert.

A *Bélaudási Színház* jelöltjeinek élén változatlanul Bárdos Arthur, a színház alapítójának neve áll előtérben.

* Mozi lesz a Renaissance Színházból. A múlt év rossz színházi konjunktúrája arra készíteti a színházigazgatókat, hogy már eleve védekezzenek a dekonjunktúra folytatódása következtében előálló új anyagi veszteségek ellen és előjelvények forrásként keressenek színházak részére, melynek segítségével előrelüthetik az újabb veszteségeket. Így jutott Bárdos Arthur, a Renaissance igazgatója arra a gondolatra, hogy színházában mozi létesít. Tudvalévő dolog, hogy a Renaissance már korábban is mozi volt és Bárdos volt az, aki a színházat átvéve a mozielőadásokat beszüntette. Most sem arra gondolt, hogy véglegesen mozi csinál színházából, hanem arra, hogy delutánra bérbeadja a színházat egy

vállalkozónak, aki az esti előadás előtt két mozi-előadást rendez. Ezenkívül a Renaissance a jövő évre még az ideinél is élénkebb vendéglátó-programot dolgoz ki az idei vendéglátóké sikerén felbuzdulva. Közönségünk ugyanakkor a mozi- és vendégszínházak alkalmával is őrsek voltak a színházak, zsűfőlség megfőtötté a nézőtérrel, amint vendégszínházak jászolták, akik legelőször szemlivel sem múlták felül a mozi előadásokat. A színházigazgató azonban nem lehet sentimentális, ha csak nem akar üzelteleg vállalkozásába behúzni és ezért volt kénytelen Bárdos Arthur magát elszánni arra, hogy a jövő év programját tönkrokozó részben vendéglátókéokra építi fel.

KÖZGAZDASÁG

Törvény az adóterhek enyhítéséről

Irta: dr. Kerpel Jenő

A szanálási program könyörtelen végrehajtása az aktív államháztartással szemben immár összeroppanó magán gazdaság terhelését mutatja, amikor tizenkettődik órában megjelönik az egyes adóügyi rendelkezésekről szóló 1925. évi XXIII. törvények, tartalmazva azon adómentek teherkínnyítését, amelyek szegény, vagy léteiket a társadalom legsebzesebb rétegét szakadatlan ostrom alá vettek.

Első e sorban az antiszociális s eredetileg szigorú építési célokra szánt kincstári házházozáraszesedés, amelyek kulosa az 1925. évi májusi lakörnévezéddel kezdődő hatállyal 12½%-ban állapították meg; míg a tulajdonos által használt, legfeljebb három lakrészesből álló épületek augusztus hatállyal a részesedés alól teljesen mentesek.

Ötödésére csökken úgy a jövedelmi, mint a vagyonszó. Mert míg eddig már 200.000 aranykorona évi jövedelem fizett 40% adót, 1926. jan. 1-től e számszám már csak az évi 1.000.000 aranykorona jövedelem viseli, amely maximális tétel arányában enyhülni fog az egész skála. A vagyonszó mentes minimumát 4000 aranykorona vagyonszó képezte, míg 1925. január 1-től 30.000 aranykorona.

Következé a kereskedelem perőtése alatt meglingott általános forgalmi adó kulcsának 1925. augusztus 1-től az adóalap 2%-ára való leszállítása. E reduk-

ciónal kapcsolatos két részleges mentesség: a vállalat tulajdonosának saját háztartására céljára felhasználható, továbbá alkalmazottainak munkabér fejében kiszolgáltatott árak pénzértéke. Ugyancsak 2%-ra száll alá a vámkötéses árak behozatala alkalmával fizetett forgalmi adó. Ellenben pénzügyministeri rendelt forgalmi adóval ezentel támogatás árukat is sújthat. Az importkereskedelem vámmentes céljából a pénzügyminister felhatalmazást nyer mindazon intézkedések megtételére, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a forgalmi adóval való megterhelés szempontjából a belföldi kereskedelem a külföldi kereskedelemmel egyenlő helyzetbe kerüljön, míg az exportkereskedelemben támogatása céljából felhatalmazást nyer a kivitelre kerülő ár után belföldön lerótt forgalmi adókat visszaírására. Végül felhatalmazatik úgy a behozatali, mint a kiviteli vámkezelési illetékek, továbbá a kiviteli mezőgazdasági kultúreltetékek megszüntetésére.

Ha e teherkínnyítésekkel egybevetjük az ugyanek és törvényben foglalt felhatalmazást, amely szerint az 1924/25. költségvetési év bevételi többlete, valamint a népszövetségi kölcsön hozadékából 30.000.000 aranykorona hasznos beruházásokra fordítható, úgy méltán látjuk e jelenségekben a gazdasági káosz távoli derengését.

mes mellett is az országos átlag gabonanevelékek hozadéként mindössze 6,7 métermássa, míg Hollandiában 16,8, Dániában 16,7 s Angliában — melynek éghajlati viszonyai meglehetősen kedvezőtlenek — 12,6 métermássa. Könyv kimutatni, hogy amennyibe az ország gazdaságának legalább egy tízholdas átlagot tudna produkálni, ez a jelenlegi fölös menny-

Okosan teszi

a legtöbb háziasszony, ha bevásárlásánál a **valódi „Frank” kávépótlékot** követeli. Ők súlyt helyeznek arra, hogy mindig a valódi, régen bevált **„Frank” kávépótlékot** kapják!... mivel ez használatban a legelőnyösebbnek bizonyult.

Ügyeljen bevásárlásánál gyári védjegyünkre, a „kávédarálóra”!

nyiséghez még további 11,2 millió métermássa adna, tehát a jelenlegi fölös szemérmés 2,8 billió korona értékét még további 4,5 billió koronával növelné, azaz az ország gabonafölösége 7,3 billió koronát, több mint 500 millió aranykoronát reprezentálna.

Hogy pedig ez mit jelent az ország exportképessége szempontjából, azt nem kell kézelebből fejtegetniük. A magyar kishivatalnok és munkás jövedelmi névója oly alacsony, hogy érte bizonyos maximális teljesítőképességet egyáltalán nem lehet várni. A magyar mezőgazdasági munkás szomorú kereseti viszonyai eléggé ismertek. A magyar kishivatalnok osztály keserves jövedelmi viszonyait sem kell erősebben megvilágítanunk. Nem csoda hát ilyen körülmények között, hogy nálunk intenzív munkáról szinte lehetetlen beszélni s a mostohán fizetett alkalmazottak munkaképességének a java egyszerűen elvesz a semmisségbe.

A Nyugatról érkező idegenek a Balkánt nem annyira a térféle szerint szokták meghatározni, hanem az életstandard szempontjából. Ebből a szempontból tekintve pedig, elszomorító viszonyokat láthatunk országunkban. Ha el is tekintünk a főváros mintegy 50.000 munkanélkülijétől, a biztos foglalkozási kiegészítései jövedelmi névója is sok mindenre megadja a választ, mikor az ország valóságos konszolidációját sehoggy sem tudjuk megtalálni.

**Rövid hírek
a gazdasági életből**

Több fővárosi középbank lesz kénytelen a közeljövőben a Pénzügyteti Központoz fordulni, hogy a fizetési nehézségein könnyítsen. A Pénzügyteti Központ egyelőre diszkrétan kezeli a bankok nevéit.

Szász Dezső, a Magyar-Német Bank volt vezérigazgatója 600.000 darabból álló részvényértékeltetést eladta a Biedermann-féle konzorciumnak és Konstantinápolyba utazott egy áruforgalmi vállalkozás létesítése érdekében.

Hír szerint a newyorki Speyer-bankház a közeljövőben lépéseket fog tenni a magyar mezőgazdasági beruházási kölcsön kihelyezése érdekében.

A magyar városok augusztus közepétől kezdve fogják megkapni a dollárkölségeiket.

Gratz Gusztávnak felajánlották egy budapesti németnyelvű lap főszerkesztői állását, azonban Gratz, azmal az indokollással, hogy az év túlnyomó részét nem tölti Budapesten, kitért a megbízás alól.

A 2%-os forgalmi adó évi 50 millió aranykoronával kevesebb jövedelmet jelent az államkincstárnak, mint az eddigi 3%.

Az Egyesült Fővárosi Takarékszövetkezet 40 millárdos betétállományából az utóbbi hónapok alatt 23 millárdot felmondott.

A Trószti Villamosok Rt. a közeljövőben ajánlatot fog tenni a fővárosnak a helyi villamosművek áruszolgáltatásának fokozására vonatkozóan.

Az Állami pénzügyverde két hét múlva megkezdi az építkezést a József lakonyában, melynek befejezése után a Máv-gépgyárban heverő gépeit végre működésbe helyezheti.

Csak az általános fogyasztóképesség növekedése hozhat igazi konszolidációt

50.000 munkanélküli a fővárosban

Magyarország a háború előtt bőszegesen rendelkezett azokkal a természeti adományokkal, melyek hivatva voltak arra, hogy a földkerekség egyik igen gazdag, a jólét igen magas fokára emelkedett állammá tegyék az országot. Mindazonáltal könyvem megállapíthatjuk, hogy Magyarország a háború előtt sem tartozott a könyvem, gondatlanul és s valóban jól megalapozott gazdasági államok sorába. Ennek pedig főoka a jövedelmi és kereseti viszonyok nem éppen túlságosan kedvező állásában rejlett.

A magyar kishivatalnok és a magyar munkás mindenkori a földkerekség egyik leggyengébben dotált kenyérkeresője volt. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között az intenzív gazdálkodás mindeztől nemigen tudott nálunk meghonosulni. Előző, ha jellemzőképpen megemlítjük, hogy a jelenlegi jó ter-

KERT-MOZI
A mai monstre műsorban **amerikai és magyar** filmsterek lépnek fel. Bemutására kerül: **2 Fos-ilm attrakció** (Magstadat asszony) **A nagy karrier** Amerikából **Jané Grey**

PATENT HAZ
amerikai burlesk és zenekölvi **Szép asszony négy éjszakája**
Regényes történet 5 felvonásban
Főszerepben **Beregi Csakari** és **Koor Ida**
Előadások kezdete 8, 10 órákor. Tel. 28-4

